

НАШІ РЕЦЕНЗІЇ

ФЕНОМЕН ГРИ В МОВІ: ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ, ВИЯВИ ТА ГРАМАТИЧНІ РІВНІ

(Космеда Т. А. Мовна гра в парадигмі інтерпретативної лінгвістики. Граматика оцінки. Граматична іграма (теоретичне осмислення дискурсивної практики) / Т. А. Космеда, О. В. Халіман. – Дрогобич: Коло, 2013. – 228 с.)

Мова й суспільство взаємно детерміновані і взаємозалежні. Відомо, що різноманітні поступальні зміни в соціумі спричиняють інноваційні та трансформаційні процеси в мовній системі. Динаміку сегментів мовної системи зумовлює дія внутрішніх і зовнішніх чинників. Такий комплексний вплив забезпечує безперервне поповнення та перетворення мовних ресурсів та його постійне пристосування до комунікативних потреб сучасного соціуму.

Розвиток суспільства, нові умови комунікації є важливими екстралінгвальними чинниками мовної еволюції. Вони впливають на формування нового типу мовця – розкріпаченого, відкритого до творчості, поціновувача вишуканих висловлювань та висловлювань із оцінними значеннями. Нам видається, що ігровий дискурс сьогодні важливий не тільки в художньому стилі, але й у широкому контексті сучасній комунікації загалом. Тому монографія Т. А. Космеди та О. В. Халіман „Мовна гра в парадигмі інтерпретативної лінгвістики. Граматика оцінки. Граматична іграма (теоретичне осмислення дискурсивної

практики)» є актуальною, орієнтованою на динамічні процеси в суспільстві.

Розвідка складається з передмови, двох розділів, післямови, списку використаних джерел та іменного покажчика.

У *Передмові* автори запропонували огляд погляди на зміст поняття „мовна гра”, умотивували необхідність вивчення цього мовного феномену, означили термінологічне значення сполуки „граматична оцінка”, „граматична іграма” (С. 5–10).

У *першому розділі* „Мовна гра як вияв креативності мовної системи. Стан дослідженості проблеми” (С. 10–119) розглянуто мовну гру в лінгвістичній традиції, у широкому і вузькому розумінні та дитячому мовленні; подано мовну гру з огляду на стильові й жанрові сфери її використання та як проблему перекладознавства. Дослідники виділили базову одиницю мовної гри – **ігрему**, обґрунтували поняття „граматична іграма”.

Варто зауважити, що автори окреслили формування теорії мовної гри через погляди Л. Щерби на проектування лінгвістичного експерименту – мовної гри.

У *Другому розділі* „Іграма у фокусі „граматики оцінки” (С. 120–180) йдеться про так звану граматику оцінки, у межах якої подано всебічний аналіз граматичних засобів вираження оцінних значень. Тому автори вдалися до опису грамеми роду як засобів вираження оцінки, зокрема граматичних іграм за участю граматичних значень чоловічого й жіночого родів. Наголошено, що моделі за участі родових форм використання форм середнього роду характеризуються особливою продуктивністю для вираження оцінки в різних стилях мови. Розглянули автори й грамеми числа та відмінка як засоби вираження оцінки.

Відродно, що на підтвердження основних тенденцій мовної гри подано ілюстративний матеріал, який засвідчив: свідоме порушення граматичних форм, „гра”, „маніпуляція” родовими й числовими формами здійснюється з метою імплікації граматичних відтінків для досягнення конкретних комунікативних цілей – вираження оцінних значень.

У *післямові* (С. 180–184) акцентовано на активних мовних процесах, які простежуються в дискурсивній практиці українців щодо моделювання й презентації мовної гри.

Дослідження підготовлено на широкій джерельній базі (С. 185–215): наукові розвідки українських і російських учених, лексикографічні праці, художні та публіцистичні джерела.

Рецензована праця – сумлінне дослідження з високим рівнем опрацювання мовного матеріалу, чіткою структурою, високим поліграфічним виконанням.

Розвідка лінгвістів спонукає до роздумів про необхідність глибшого вивчення феномену мовної гри, до подальшого обговорення змісту термінопонять „ігровий стиль”, „ігрова стилістика”, „теорія ігрової поетики” тощо. Справді, нинішній дискурсивний простір українців можна кваліфікувати як ігровий, а мовна гра дає можливість відчутти людині задоволення від її лінгвокреативності, реалізації власної мовної спроможності, від унікального володіння феноменальними можливостями мови.

Окремі положення, висновки й узагальнення цієї праці збагатять теоретичну стилістику, граматику, риторику. Вони сприятимуть глибшому пізнанню специфіки мовної гри, формуватимуть наукові засади для комплексного вивчення цих мовних явищ на всіх рівнях. Матеріали монографії можуть бути використані в практиці викладання стилістики та риторики, у створенні наукових спецкурсів та проведенні спецсеминарів, а також слугуватимуть у навчальній і науково-пошуковій роботі студентів, аспірантів, усіх, хто цікавиться проблемами розвитку української мови.

Викладені положення засвідчують високий науковий рівень рецензованої праці. Актуальність проблематики виформовує підґрунтя для подальших наукових дискусій та наукового діалогу.

Монографія Т. А. Космеди та О. В. Халіман „Мовна гра в парадигмі інтерпретативної лінгвістики. Граматика оцінки. Граматична іграма (теоретичне осмислення дискурсивної практики)” – оригінальне дослідження важливого для сучасного осмислення феномену „мовна гра”.

Марина Навальна